

УДК 637.1:631.1.027

Туманова А.Ю.

магістр

Одеського національного політехнічного університету

Задорожнюк Н.О.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком

Одеського національного політехнічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «БЕРЕЗІВСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

Стаття присвячена аналізу молочної галузі на прикладі ПАТ «Березівський молочний завод». Виділено особливості цього аналізу з урахуванням специфіки молочних продуктів та галузі взагалі. Запропоновано рекомендації щодо використання можливостей ПАТ «Березівський молочний завод», впровадження яких дозволить підвищити ефективність діяльності даного підприємства та збільшити перспективи розвитку молочної галузі.

Ключові слова: стратегічний аналіз, молочна галузь, SWOT-аналіз, PEST-аналіз.

Туманова А.Ю., Задорожнюк Н.А. ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА МОЛОЧНОЙ ОТРАСЛИ НА ПРИМЕРЕ ПАО «БЕРЕЗОВСКИЙ МОЛОЧНЫЙ ЗАВОД»

Статья посвящена анализу молочной отрасли на примере ПАО «Березовский молочный завод» и выделены особенности этого анализа с учетом специфики молочных продуктов и отрасли в целом. Предложены рекомендации по использованию возможностей ПАО «Березовский молочный завод», внедрение которых позволит повысить эффективность деятельности данного предприятия и увеличить перспективы развития молочной отрасли.

Ключевые слова: стратегический анализ, молочная отрасль, SWOT-анализ, PEST-анализ, молочные продукты.

Tumanova A.Yu., Zadorozhnyuk N.A. FEATURES OF THE DAIRY INDUSTRY STRATEGIC ANALYSIS BY EXAMPLE PJSC «BEREZOVSKY DAIRY»

This article presents a strategic analysis of the dairy industry as an example of PJSC «Berezovsky dairy plant». This analysis with specific dairy products and the industry in general. The recommendations for use of Open Company PJSC «Berezovsky dairy plant», whose implementation will improve the efficiency of the enterprise and increase the prospects of the dairy industry.

Keywords: strategic analysis, the dairy industry, SWOT-analysis, PEST-analysis, dairy Products.

Постановка проблеми. Розвиток сільського господарства національної економіки значною мірою залежить від ефективності виробництва продукції тваринництва, особливо молочного скотарства. Сучасне становище молочної галузі України нестабільне, а її ефективність доволі низька. У зв'язку з цим розроблено галузеву програму розвитку молочної скотарства України до 2015 р., що орієнтована на інтенсивні шляхи збільшення виробництва, створення сприятливих умов для розвитку галузі молочної скотарства на основі ефективної державної політики щодо використання бюджетних коштів і стимулювання залучення інвестицій та відповідного законодавчого забезпечення [1].

Однією з ключових проблем розвитку ринку молока і молочних продуктів є зміщення значного обсягу виробництва молока від сільськогосподарських підприємств до особистих селянських господарств, що ускладнює розвиток молочної галузі, оскільки загострюються проблеми щодо заготівлі виробленої молочної сировини, якості молочної продукції тощо. Тому проведення стратегічного аналізу набуває важливого значення та обумовлює актуальність напряму дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню проблем ефективного розвитку виробництва молока, формування ринку молочної продукції та підвищення економічної ефективності молочної галузі України присвячені праці вітчизняних науковців: В.П. Галушки, М.М. Ільчука, С.М. Кваші, О.В. Моргуна, Т.В. Сокольської [2-4] та інших, та роботи зарубіжних авторів: Н.І. Аніщенко, З. Гаврилової, І.В. Неспанової, Н.О. Пахолкова тощо [5-6]. Проте в молочної галузі залишається ряд актуаль-

них питань, які потребують нагального вирішення. У більшості наукових розвідок мало уваги приділено практичному аспекту проведення стратегічного аналізу молочної галузі та виявленню його особливостей. Усе вищезазначене підтверджує актуальність статті, а відтак зумовило вибір напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою статті є проведення стратегічного аналізу молочної галузі України на прикладі ПАТ «Березівський молочний завод» та виявлення його особливостей, що дозволить не тільки дослідити можливості цього підприємства, а й перспективи розвитку цієї галузі в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в аналізі діяльності підприємства ПАТ «Березівський молочний завод». Основні види діяльності цього підприємства – виробництво молока та кисломолочної продукції, а також морозива. Управління товариством здійснюють вищий орган товариства – загальні збори акціонерів товариства; наглядова рада, правління товариства та ревізійна комісія. Стратегія подальшої діяльності ПАТ «Березівський молочний завод» щонайменше на рік полягає в тому, що товариство у 2015 році планує розширення виробництва, випуск висоякісної продукції, розширення ринку збуту як в Україні, так і за її межами. Проведений нами аналіз діяльності підприємства дозволив виділити інформацію щодо проблем, які впливають на його діяльність.

На підприємстві була введена в експлуатацію лінія з виробництва морозива продуктивністю 100 штук на годину. Політика підприємства в області якості, цілі, розроблені на підприємстві, спрямо-

вані на випуск конкурентоспроможної та безпечної продукції, що задовольняє вимогам споживачів і дозволяє забезпечити підприємству стабільний прибуток і зростання добробуту кожного співробітника.

Одним з базових засобів стратегічного аналізу є SWOT-аналіз, що дозволяє виявити і структурувати сильні та слабкі сторони підприємства, а також потенційні можливості та загрози підприємства. У табл. 1 наведено SWOT-аналіз, проведений для ПАТ «Березівський молочний завод».

Таблиця 1

SWOT-аналіз ПАТ «Березівський молочний завод»

<p>Сильні сторони (S):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поставка сировини екологічно чистих районів України. 2. Різноманітний асортимент продукції. 3. Доволі високий рівень якості продукції. 4. Виробництво безпечної для здоров'я продукції. 5. Ефективна політика підприємства в області якості продукції. 6. Експорт частини продукції до зарубіжних країн, таких як, Польща, Білорусь та Словаччина. 7. Використання прогресивних технологій виробництва. 	<p>Слабкі сторони (W):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Невеликий досвід роботи в молочній галузі. 2. Слабка інформаційна забезпеченість підприємства, відсутність офіційного сайту. 3. Незначна частка ринку молочної продукції України. 4. Слабка організація маркетингової діяльності на підприємстві.
<p>Можливості (O):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення географії експорту. 2. Розширення товарного асортименту експорту. 3. Впровадження інновацій у виробничу та управлінську діяльність 4. Використання можливостей інформаційного забезпечення споживачів та бізнес-партнерів 5. Організація рекламної кампанії. 6. Збільшення частки ринку молочної продукції України. 	<p>Загрози (T):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільність економічного середовища. 2. Посилення позицій конкурентів. 3. Загроза банкрутства. 4. Зміна законодавства щодо молочної галузі (зокрема, податкового). 5. Спалах епідемій серед худоби.

Для формування позитивного іміджу організації у споживачів, підвищення якості продукції та збільшення конкурентоспроможності на ПАТ «Березівський молочний завод» впроваджені і діють такі системи:

- система управління якістю виробництва масла коров'ячого та сухих молочних продуктів відповідає вимогам СТБ ISO 9001-2001;

- система управління якістю та безпекою сирів сирих твердих на основі аналізу ризиків і критичних контрольних точок, що відповідає вимогам СТБ 1470-2004;

- система управління якістю виробництва масла коров'ячого вершкового відповідає вимогам СТБ 1470-2004 «Система якості. Управління якістю та безпекою харчових продуктів на основі аналізів ризиків і критичних і контрольних точок – НАССР.

Для оцінки можливостей доцільно помістити кожну можливість до зведеної матриці можливостей ПАТ «Березівський молочний завод» (табл. 2).

Для оцінки загроз доцільно помістити кожну загрозу до матриці (табл. 3).

Відповідно до проведеного SWOT-аналізу можливо стверджувати, що ПАТ «Березівський молочний завод» має досить стійку позицію на ринку молочних продуктів та формує позитивний імідж у споживачів за рахунок екологічності та високої якості продукції. Але той факт, що підприємство існує лише 3 роки,

Таблиця 2

Матриця можливостей
ПАТ «Березівський молочний завод»

Імовірність використання даної можливості	Ступінь впливу на ТОВ «Львівська масло сир база»		
	Висока	Середня	Низка
Висока	Зменшення кількості конкурентів	Розширення каналів збуту	Зменшення податків та кредитних відсотків
Середня	Залучення необхідних інвестицій для розширення діяльності	Стабілізація економічної ситуації в країні	Державна підтримка молочної галузі України
Низка	Організація маркетингової діяльності	Підвищення купівельної спроможності населення	Велика місткість ринку України

Таблиця 3

Матриця загроз
ПАТ «Березівський молочний завод»

Імовірність реалізації погроз	Можливі наслідки для ПАТ «Березівський молочний завод»		
	Критичні	Важкі	Незначні (легкі)
Висока	Зміна смаків та уподобань споживачів щодо молочної продукції, поява нових конкурентів	Збільшення виробництва і реалізації молочної продукції основними конкурентами	Підвищення цін на сировину
Середня	Зниження молочної поголів'я великої рогатої худоби, розрив зв'язків з постачальниками	Зниження рівня життя населення, і, як наслідок, купівельної спроможності споживачів	Видача основних сум кредиту на короткостроковий період
Низка	Зменшення кількості оптових покупців, придбання молочної підприємств конкурентами	Введення нових законів, більш жорстких умов функціонування	Збільшення імпорту молочної продукції

відображає ряд загроз серед більш сильних та досвідних конкурентів.

На діяльність будь-якого підприємства впливають фактори зовнішнього середовища, які доцільно проаналізувати за допомогою такого інструменту стратегічного аналізу, як PEST-аналіз. Для ПАТ «Березівський молочний завод» PEST-аналіз наведено у табл. 4.

Проведений PEST-аналіз показує, що практично за всіма чинниками маркетингова ситуація сприяє розвитку не тільки ПАТ «Березівський молочний завод», а й покращенню ситуації молочної галузі України в цілому. У країні спостерігається політична стабільність, що дозволяє уряду країни проводити роботу по стабілізації та зростання економіки в цілому. Протягом останніх 5 років спостерігається позитивна динаміка економічного стану України, а саме постійний зріст валового внутрішнього продукту. Зараз спостерігається тенденція розвитку молочної галузі, в першу чергу за рахунок модернізації обладнання та підвищення якості молочних продуктів.

Таблиця 4
PEST-аналіз
для ПАТ «Березівський молочний завод»

<p>Політика (P):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення політичних реформ. 2. Зміна податкового законодавства. 3. Зміни законодавства щодо молочної галузі. 4. Відношення підприємства з урядом і владою в цілому. 5. Державне регулювання конкуренції молочної галузі. 6. Сучасні світові тенденції розвитку молочної галузі. 	<p>Економіка (E):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна ситуація в Україні. 2. Підвищення рівня інфляції. 3. Рівень платоспроможності населення. 4. Зміна тарифів на основні витрати підприємств, в тому числі: <ol style="list-style-type: none"> а) витрати на корм та водопостачання; б) витрати на транспортування; в) витрати на упаковку молочної продукції тощо.
<p>Соціум (S):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміни в базових цінностях. 2. Зміна стилю життя. 3. Екологічний стан країни. 4. Здоровий спосіб життя. 5. Демографічні зміни. 6. Зміни в основних споживчих перевагах на молочну продукцію. 	<p>Технологія (T):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поява нових технологій. 2. Державна технологічна політика. 3. Оцінки швидкості зміни і адаптації нових технологій. 4. Виробництво нових молочних продуктів на базі інновацій.

Важливо відзначити, що при проведенні SWOT та PEST-аналізу враховувалися особливості молочної продукції, а саме:

1. Забезпечення населення країни безпечними та високоякісними молочними продуктами.

2. Застосування прогресивних технологій як при виробництві молочної продукції, так й при її зберіганні.

3. Доступність молока та молочних продуктів як соціально значущих та необхідних для життєдіяльності людини. При цьому слід зазначити доступність як за ціною, так й за територіальною ознакою.

З усього вищезазначеного можна зробити такі висновки та рекомендації щодо перспектив розвитку молочної галузі України.

Слід підвищити якість молочної сировини, тому що кількість і якість молочної сировини, що виробляється сьогодні в Україні, не відповідає вимогам ринку.

Основними причинами цього є концентрація молока переважно у господарствах населення, постійне скорочення молочної поголів'я, низька ефективність селекційної роботи, дефіцит коштів для впровадження передових технологій годівлі, утримання та відтворення стада, низький рівень заробітної плати у молочному тваринництві, несприятливі умови праці у селі тощо.

2. Збільшити роль господарств населення у забезпеченні товарних поставок молока з метою виконання нормативних вимог до якості молочної сировини.

3. Для підтримки необхідного рівня виробництва молочної сировини необхідно фінансувати створення великих молочних комплексів з високопродуктивними тваринами і налагодженою системою забезпечення якості продукції.

4. Слід укріпляти позиції вітчизняних виробників молочної продукції (в тому числі ПАТ «Березівський молочний завод») на внутрішньому ринку України не лише в умовах її членства в СОТ, але і в режимі функціонування зони вільної торгівлі з країнами ЄС. Для цього необхідно розширення виробництва й оновлення асортименту менш транспортабельної порівняно з іншими видами молочної продукції (з цільного молока і відносно нетривалого зберігання).

5. З метою більшого повного використання сприятливої кон'юнктури світового ринку необхідно дотримуватися сучасних вимог; підвищувати якість кінцевої продукції; узгоджувати її асортимент з потребами конкретних країн-імпортерів; освоювати нові зростаючі ринки, передусім, країн Близького Сходу і Північної Африки.

6. Ураховувати основні ризики розвитку молочної галузі України у сучасних умовах, які пов'язані з недостатньою насиченістю вітчизняною молочною продукцією в результаті різкого скорочення поставок молочної сировини; збереженням експортної монозалежності, насамперед, у поставках сирів; поглибленням соціальних й екологічних проблем сільській місцевості у зв'язку з формуванням там вертикально інтегрованих структур з виробництва молочної продукції тощо.

7. Роль держави у регулюванні національного молочної ринку полягає у необхідності мінімізації зазначених вище ризиків. Для цього слід спрямувати політику підтримки становлення молочних кооперативів; удосконалити механізми фінансової підтримки різних груп сільськогосподарських товаровиробників, створити державну систему управління безпекою молочних продуктів; забезпечити захист вітчизняного ринку молочних продуктів від неякісної імпортованої продукції; контролювати дотримання екологічних нормативів тощо.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки:

1. Для проведення стратегічного аналізу молочної галузі доцільно використовувати такі базові інструменти як SWOT-аналіз та PEST-аналіз. Це дозволить дослідити стан підприємства на ринку молочної продукції та виявити перспективи щодо його розвитку з урахуванням існуючих і можливих загроз.

2. Проведений SWOT-аналіз дозволив ПАТ «Березівський молочний завод», як стійке та прогресивне підприємство з позитивним іміджем і ефективною організацією своєї діяльності та виявити можливості для його розвитку. Виявлені в процесі аналізу загрози дозволяють врахувати свої слабкі сторони та уникнути негативного впливу на діяльність підприємства.

3. Проведений PEST-аналіз свідчить про сприятливі умови щодо розвитку ПАТ «Березівський молочний завод».

4. Виявлено особливості стратегічного аналізу молочної галузі на прикладі ПАТ «Березівський молочний завод», урахування яких дозволить підвищити ефективність діяльності підприємств-виробників молочної продукції.

5. У цілому розвиток молочної галузі України проходить динамічно. За оцінками спеціалістів, продуктивність виробництва незбираного молока в Україні має значний потенціал до зростання, що пов'язаний з підвищенням продуктивності корів до рівня європейських показників (до 4500-5500 кг на рік), збільшенням поголів'я племінних корів, застосуванням сучасних технологій виробництва молока, що знизить його собівартість і, відповідно, підвищить конкурентоспроможність.

У подальших дослідженнях планується більш глибоко охопити інструменти стратегічного аналізу, що дозволить врахувати додаткові фактори, що впливатимуть на розвиток молочної галузі України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Галузева програма розвитку молочної скотарства України до 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uaan.gov.ua/prog07.doc>.

2. Галушко В.П. Формування цін на тваринницьку продукцію в Україні / В.П. Галушко, М.М. Ільчук, С.М. Кваша // Науковий вісник НАУ. – 2006. – № 97. – С. 14-19.
3. Моргун О.В. Напрями розвитку молочної галузі та молокопереробної промисловості / О.В. Моргун // Економіка АПК. – № 7. – 2009. – С. 62-66.
4. Шубравська О.В., Сокольська Т.В. Розвиток ринку молока і молочної продукції: світові тенденції і вітчизняні перспективи / О.В. Шубравська, Т.В. Сокольська // Економіка і прогнозування. – № 2. – 2008. – С. 80-94.
5. Анищенко Н.И., Пахолков Н.А., Неспанова И.В. Управление инвестиционной деятельностью молокоперерабатывающих предприятий [Текст] // Молочная промышленность. – 2007. – № 7. – С. 21-23.
6. Гаврилова З. Минимизация рисков при вступлении России в ВТО / З. Гаврилова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sfera.fm/articles/minimizatsiya-riskov-pri-vstuplenii-rossii-v-vto>.

УДК 336(061.1)

Фрумина С.В.

кандидат экономических наук,

доцент кафедры «Теория финансов»

Финансового университета при Правительстве Российской Федерации;

доцент кафедры «Финансы, денежное обращение и кредит»

Российской академии народного хозяйства и государственной службы

при Президенте Российской Федерации

О ПРОБЛЕМАХ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

*Статья подготовлена по результатам исследований,
выполненных за счет бюджетных средств по Государственному заданию Финуниверситета 2014 года*

Статья посвящена обоснованию ключевых проблем государственного стимулирования инновационно активных предприятий. Рассматриваются такие меры государственной поддержки инновационной деятельности, как бюджетные ассигнования и налоговые льготы. На основе изучения зарубежного опыта автором выделяются возможные направления совершенствования государственной финансовой политики в области инноваций.

Ключевые слова: инновационная деятельность, финансовая политика, бюджетные ассигнования, налоговые льготы и преференции.

Фрумина С.В. ПРО ПРОБЛЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ

Стаття присвячена обґрунтуванню ключових проблем державного стимулювання інноваційно активних підприємств. Розглядаються такі заходи державної підтримки інноваційної діяльності, як бюджетні асигнування та податкові пільги. На основі вивчення зарубіжного досвіду автором виділяються можливі напрями вдосконалення державної фінансової політики у сфері інновацій.

Ключові слова: інноваційна діяльність, фінансова політика, бюджетні асигнування, податкові пільги і преференції.

Frumina S.V. THE PROBLEMS OF INNOVATION IN THE RUSSIAN FEDERATION

The article is devoted to the justification of the key issues to stimulate innovative companies from the state. Such measures are considered public support for innovation, as budget allocations and tax benefits. Study of foreign experience of innovation possible to identify ways of improving public financial innovation policy.

Keywords: innovation, financial policies, budget allocations, tax incentives and preferences.

Постановка проблеми. Приоритеты развития российской экономики, обозначенные в Основных направлениях деятельности Правительства Российской Федерации на период до 2018 года, направленные на усиление инновационной составляющей экономического развития, определяют необходимость изучения вопросов, связанных со стимулированием инновационной активности предприятий. Вместе с тем слабая восприимчивость отечественной экономики к инновациям и низкий уровень инновационной активности затрудняют развитие в данном направлении. В этой связи обоснование проблем, препятствующих развитию инновационной деятельности в Российской Федерации вызывает несомненный научный и практический интерес.

Анализ последних исследований и публикаций. Вопросам стимулирования развития инновационной экономики, используя механизм налоговых льгот, посвящены труды Л.А. Аносовой, Л.С. Кабир [1, с. 6-12], И.Н. Рыковой, В.С. Уткиным [2, с. 31-38], В.Г. Пансков [3, с. 38-42] и др. Так, Л.А. Ано-

сова группирует налоговые льготы, стимулирующие инновационное развитие, в разрезе федеральных и региональных налогов, а также специальных налоговых режимов. И.Н. Рыкова обосновывает отсутствие единого методического подхода к оценке эффективности налоговых льгот. В.Г. Пансков настаивает на необходимости определения адресного характера всех стимулирующих инструментов финансовой политики, направленных на активизацию инновационной деятельности. Однако вопросам источников финансирования инноваций и анализу зарубежного опыта формирования финансовых ресурсов в этой сфере уделяется недостаточно внимания, что подтверждает целесообразность рассмотрения проблем государственного стимулирования инновационной активности предприятий.

Постановка задачи. Задача настоящего исследования заключается в обосновании проблем использования инструментов финансовой политики государства, направленных на стимулирование инновационной деятельности в Российской Федерации.